

ERICASTIFTELSEN

PSYKOTERAPI • UTBILDNING • FORSKNING

Utbildningsplan

BARNPSYKOLOGISK BEDÖMNING – integrativ bedömning med fokus på bedömning av socioemotionell utveckling och funktion 7,5 hp

Avancerad nivå

Bakgrund och EBPP

Barnpsykologisk bedömning är en viktig del i barnpsykiatrisk diagnostik, men också vid andra typer av utredningar där det finns frågeställningar om ett barns mående och fungerande, inte minst när det gäller social förmåga och emotionell problematik. Både vid differentialdiagnostiska överväganden och vid bedömning av komorbiditet finns det skäl att sträva efter att ge en så fullständig bild som möjligt av ett barns fungerande (Zero to Three, 2016). Det finns en betydande överlappning av symtom på neuropsykiatriska svårigheter och anknytningsproblem (Dahmen, et al, 2012; McKenzie & Dallos, 2017; Pinto et al, 2006; Richards, 2012) samtidigt som neuropsykiatriska problem ökar risken för att otrygg eller desorganiserad anknytning ska utvecklas (McKenzie & Dallos, 2017). Det är också väl belagt att barn med neuropsykiatriska problem, fysiska funktionsvariationer samt kroniska sjukdomar och tillstånd av olika slag löper långt högre risk att utsättas för våld i nära relation jämfört med andra (Jernbro & Janson, 2017; Landberg et al 2017; Svedin et al, 2016). Kunskaperna om hur svåra påfrestningar i barndomen påverkar barns utveckling såväl psykisk som fysiskt samt utgör en riskfaktor för utvecklingsavvikelser är också ett angeläget område att integrera i psykologiskt bedömnings- och utredningsarbete (Perry et al, 1995; Felitti et al, 1998). Ett integrativt förhållningssätt i det barnpsykologiska bedömningsarbetet har sin utgångspunkt i en transaktionell modell (Sameroff, 2009), barnets utveckling sker i ett ständigt samspel med dess omgivning. I den barnpsykologiska bedömningen bör därför barnets sammanhang som helhet, med relationer till föräldrar, närstående, förskola/skola och jämnåriga, inkluderas. Den sammantagna och integrerade bedömningen ska sedan ligga till grund för insatser för att öka ett barns hälsa och för att stimulera en så gynnsam utveckling som möjligt (Zero to Three, 2016).

Denna kurs fokuserar inte på att lära ut specifika barnpsykologiska bedömningsmetoder. Den handlar istället om att visa och lära ut hur utvecklingspsykologisk kunskap grundad i anknytningsteori och anknytnings- och mentaliseringsforskning kan användas i det barnpsykologiska bedömningsarbetet och integreras med neuropsykologiska och neuropsykiatriska aspekter samt med kunskap om hur trauma påverkar barns utveckling. Kursen ger en överblick över olika barnpsykologiska testmetoder och vilken typ av information dessa kan ge om ett barns mående och fungerande.

Referenser:

- Dahmen, B.; Puetz, V., Herpertz-Dahlmann, B. & Konrad, K. (2012). Early pathogenic care and the development of ADHD-like symptoms. *Journal of neural transmission*, 119(9), 1023-1036
- Felitti, V., Anda, R., Nordenberg, D., Williamson, D., Spitz, A.M., Edwards, V., ... Marks, J.S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The adverse childhood experiences (ACE) study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245–258.
- Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016: En nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Landberg, A., Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld löser inget. Sammanfattning av en nationell kartläggning om våld mot barn*. Stockholm, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- McKenzie, R. & Dallos, R. (2017). Autism and attachment difficulties: Overlap of symptoms, implications and innovative solutions. *Clinical child psychology and psychiatry*, 22(4), 622-648.
- Perry, B.D., Pollard, R.A., Blakley, T.L, Baker, W., Vigilante, D. (1995). Childhood trauma, the neurobiology of adaptation, and "use-dependent" development of the brain: How "states" become "traits". *Infant Mental Health Journal*, 16(4), 271 – 291.
- Pinto, C., Turton, P., Hughes, P., White, S. & Gillberg, C. (2006). ADHD and infant disorganized attachment: A prospective study of children next-born after stillbirth *Journal of Attention Disorders*. 10(1), 83-91.
- Richards, L.M-E. (2012). It is time for a more integrated bio-psycho-social approach to ADHD. *Clinical child psychology and Psychiatry*. 18(4) 483–503.
- Sameroff, A. (red.) (2009) *The transactional model of development: How children and contexts shape each other*. Washington: American Psychological Association.
- Svedin, C.G., Jonsson, L. & Landberg, A. (2016). *Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- ZERO TO THREE. (2016). *DC:0-5TM: Diagnostic classification of mental health and developmental disorders of infancy and early childhood*. Washington, DC: Zero to Three Press.

Tid omfattning

Kursen är planerad till höstterminen 2019 och omfattar sammanlagt 9 undervisningsdagar: 5-6 september, 19-20 september, 3-4 oktober, 14-15 november samt 28 november. Undervisningen på torsdagar är 12.45-18.00 och på fredagar 8.30-14.30. Kursen har 12 platser.

Kursens nivå

Kursen är på avancerad nivå och ackrediterad som **1 fördjupningskurs inom Psykologisk behandling/Psykoterapi och Klinisk barn- och ungdomspsykologi**.

Behörighetskrav

Leg psykolog. Kursdeltagaren måste ha möjlighet att under utbildningen genomföra barnpsykologiskt bedömningsarbete på den egna arbetsplatsen avseende ett barn i åldern 4-12 år.

Kursen vänder sig till psykologer som vill fördjupa sina kunskaper och färdigheter avseende bedömning av barns socioemotionella utveckling och fungerande utifrån perspektiv på

anknytning, mentalisering och trauma. Kursen är lämplig för psykologer som arbetar i barn- och ungdomspsykiatriska verksamheter, i första linjens barn- och ungdomspsykiatri, på behandlings- och utredningsinstitutioner och för andra psykologer som arbetar med barnpsykiatrisk och barnpsykologisk bedömning och utredning av barn i åldrarna 4–12 år.

Kursens syfte och lärandemål

Kursen syftar till att visa och lära ut hur utvecklingspsykologisk kunskap grundad i anknytningsteori och anknytnings- och mentaliseringsforskning kan användas i det barnpsykologiska bedömningsarbetet och integreras med neuropsykologiska och neuropsykiatriska aspekter samt med kunskap om hur traumatiska faktorer inverkar på barns utveckling.

Efter genomgången kurs ska kursdeltagarna

- ha fördjupade kunskaper om, och kunna reflektera kring hur barns sociala och emotionella funktion kan bedömas utifrån barnets samspelsbeteende och med hjälp av kommunikationsstöd som lek och bild i strukturerade och mer ostrukturerade former
- ha kunskap om hur barns sociala och emotionella förmågor kan komma till uttryck i olika former av testmaterial
- ha fördjupad kunskap om hur man kan bedöma föräldrafunktion med avseende på barns emotionella behov
- kunna väga in aspekter av ett barns socioemotionella utveckling och fungerande i barnpsykologiskt bedömnings- och utredningsarbete
- kunna väga in och relatera bedömningar av socioemotionell utveckling och funktion till bedömning av kognitiva förmågor och kognitiv utveckling, till neuropsykiatriska aspekter och till bedömning av traumatiska påfrestningars inverkan vid barnpsykologiskt bedömningsarbete

Kursens innehåll

Följande moment ingår:

- *Seminarier och föreläsningar* inom områdena
 - barnpsykologisk testning och barnpsykologiska test- och observationsmetoder
 - utvecklingspsykologi med tonvikt på anknytnings- och mentaliseringsteori
 - utvecklingspsykopatologi
 - barnpsykiatrisk diagnostik och neuropsykiatrisk bedömning
 - traumatisering och dess påverkan på barns utveckling
 - bedömning av barns anknytning och mentaliseringsförmåga
 - bedömning av föräldrafunktion ur ett anknytnings-, mentaliserings- och traumaperspektiv
 - bedömningsprocessen och integrering av olika perspektiv på barns utveckling och barnpsykiatriska problem
- *Handledning i grupp* på eget barnpsykologiskt bedömningsarbete som utförs på den egna arbetsplatsen
- *Skriftlig sammanfattning* av en barnpsykologisk bedömning utförd på den egna arbetsplatsen

Kurskrav

Obligatorisk närvaro på alla seminarier/föreläsningar och i handledningen. Frånvaro kompenseras med ersättningsuppgift.

Examination

För godkänd kurs krävs:

- Att under kursen genomföra en barnpsykologisk bedömning där frågor som rör aspekter av ett barns socioemotionella utveckling och fungerande berörs. Bedömningen diskuteras och examineras vid ett examinationsseminarium.
- Vid examinationsseminariet diskuteras också en bedömning av föräldraförmågor/ - fungerande ur ett anknytnings-, mentaliserings- och traumaperspektiv och denna bedömnings betydelse för utformande av återgivning, interventioner och/eller rekommendationer
- en godkänd skriftlig sammanfattning av det barnpsykologiska bedömningsarbetet i form av ett psykologutlåtande

Examinator är Ericastiftelsens bitr. rektor, fil dr, leg psykolog, specialist i klinisk psykologi Fredrik Odhammar.

Lärare och handledare

Seminarierna och handledningen leds av lärare från Ericastiftelsen.

Kursledare är Anders Schiöler, Ericastiftelsen, Odengatan 9, 114 24 Stockholm. Telefon: 08-402 17 60. E-post: anders.schioler@ericastiftelsen.se

Kursavgift/Administrativ avgift: 3000 kr

Litteratur

	Antal sidor
• Almqvist, K., Norlén, A. & Tingberg, B. (2019). <i>Barn, unga och trauma. Att uppmärksamma, förstå och hjälpa</i> . Stockholm: Natur& Kultur. sid. 19-74, 240-294	111
• Broberg, A., Almqvist, K., Risholm Mothander, P. & Tjus, T. (2015). <i>Klinisk barnpsykologi. Utveckling på avvägar</i> . Stockholm: Natur och Kultur. sid. 37-231, 265-495	426
• Dahmen, B., Pütz, V., Herpertz-Dahlmann, B. & Konrad, K. (2012). Early pathogenic care and the development of ADHD-like symptoms. <i>Journal of Neural Transmission</i> , 119, 1023–1036	14
• Ensink, K., Bégin, M., Normandin, L. & Fonagy, P. (2016). Maternal and child reflective functioning in the context of child sexual abuse: pathways to depression and externalising difficulties. <i>European Journal of Psychotraumatology</i> , 7, 30611 - http://dx.doi.org/10.3402/ejpt.v7.30611	10
• Fearon, R.P., Bakermans-Kranenburg, M.J., van IJzendoorn, M.H., Lapsley, A-M. & Roisman, G.I. (2010). The significance of insecure	

- attachment and disorganization in the development of children's externalizing behavior: a meta-analytic study. *Child Development*, 81(2), 435–456 22
- Follan, M., Anderson, S., Huline-Dickens, S., Lidstone, E., Young, D., Brown, G. & Minnis, H. (2011). Discrimination between attention deficit hyperactivity disorder and reactive attachment disorder in school aged children. *Research in Developmental Disabilities* 32, 520–526
 - Forslund, T., Brocki, K.C., Bohlin, G., Granqvist, P. & Eninger, L. (2016). The heterogeneity of attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and conduct problems: Cognitive inhibition, emotion regulation, emotionality, and disorganized attachment. *British Journal of Developmental Psychology*, 34(3), 371-387. 7
 - Granqvist, P., Hesse, E., Fransson, M., Main, M., Hagekull, B. & Bohlin, G. (2016). Prior participation in the strange situation and overstress jointly facilitate disorganized behaviours: implications for theory, research and practice. *Attachment & Human Development*, 18(3), 235-249. 17
 - Granqvist, P., et al. (2017). Disorganized attachment in infancy: a review of the phenomenon and its implications for clinicians and policy-makers. *Attachment & Human Development*, 19(6), 534-558. 15
 - Groh, A.M., Fearon, R.P., Bakermans-Kranenburg, M.J. van IJzendoorn, M.H., Steele, R.D. & Roisman, G.I. (2014). The significance of attachment security for children's social competence with peers: a meta-analytic study. *Attachment & Human Development*, 16(2), 103-136. 25
 - Groh, A.M., Roisman, G.I., van IJzendoorn, M.H., Bakermans-Kranenburg, M.J. & Fearon, R.P. (2012). The Significance of insecure and disorganized attachment for children's internalizing symptoms: a meta-analytic study. *Child Development*, 83(2), 591-610. 34
 - Hodges, J., Steele, M., Hillman, S. Henderson, K. & Kaniuk, J. (2003). Changes in attachment representations over the first year of adoptive placement: Narratives of maltreated children. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 8(3), Special issue: Adoption and Fostering, 351-367. 20
 - Hultmann, O. (2013). *Hur upptäcker BUP våld i nära relationer. Förekomst och behandlares erfarenheter av att identifiera våldet*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset. 17
 - Hultmann, O., Möller, J., Ormhaug, S.M. & Broberg, A. (2014). Asking routinely about intimate partner violence in a child and adolescent psychiatric clinic: a qualitative study. *Journal of Family Violence*, 29, 67–78. 30
 - McKenzie, R. & Dallos, R. (2017). Autism and attachment difficulties: Overlap of symptoms, implications and innovative solutions. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(4), 632-648. 12

- Midgely, N., Ensink, K., Lindqvist, K., Malberg, N., Muller, N. (2017). *Mentalization-Based Treatment for Children: A Time-Limited Approach* (105-131). Washington: APA. 27
- Nordanger, D.Ø. & Braarud, H.C. (2014). Regulering som nøkkelbegrep og toleransevinduet som modell i en ny traume psykologi. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 51, 531–536 6
- Richards, L.M-E. (2012). It is time for a more integrated bio-psycho-social approach to ADHD. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 18(4), 483-503 21
- Slade, A., Grienenberger, J., Bernbach, E., Levy, D. & Locker, A. (2005). Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: a preliminary study. *Attachment & Human Development*, 7(3), 283-298. 16
- Smedler, A-C. & Tideman, E. (2009). *Att testa barn och ungdomar. Om testmetoder i psykologiska utredningar*. Stockholm: Natur och Kultur. sid 17-48, 112-134, 175-193 74
- Steele, M., Hodges, J., Kaniuk, J. Hillman, S. & Henderson, K. (2003). Attachment representations and adoption: associations between maternal states of mind and emotion narratives in previously maltreated children. *Journal of Child Psychotherapy*, 29(2), 187-205 19
- Tessier, V.P., Normandin, L., Ensink, K. & Fonagy, P. (2016). Fact or fiction? A longitudinal study of play and the development of reflective functioning. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 80(1), 60-79 20
- Vrouva, I., Target, M. & Ensink, K. (2012). Measuring mentalization in children and young people. I N. Midgely & I. Vrouva (Red). (2012). *Minding the child. Mentalization-based interventions with children, young people and their families*, (54-76). East Sussex: Routledge 23

Totalt antal sidor: 983

Rekommenderad referenslitteratur:

- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T. & Risholm Mothander, P. (2006). *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Broberg, A., Risholm Mothander, P., Granqvist, P. & Ivarsson, T. (2008). *Anknytning i praktiken. Tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Emde et al (ed). (2003). *Revealing the inner worlds of young children. The MacArthur story stembattery and parent-child narratives*. New York, Oxford University Press.
- Havnesköld, L. & Risholm Mothander P. (2009). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Liber.

- Main, M., Hesse, E. & Kaplan, N. (2005). Predictability of attachment behavior and representational processes at 1, 6, and 19 years of age. The Berkeley Longitudinal Study. I K.E. Grossmann, K. Grossmann & E. Waters (Red.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*, (245-304) New York, US: Guilford Publications.